

Sammanställning Tema B Samverkan och samarbete på individnivå

Hur kan man göra för att nå ut till anhöriga i ett tidigt skede och hur ska man få anhöriga att förstå att det är han/hon man vill ge stöd.

Flera av de lokala nätverken poängterar vikten av vårdplaneringens kvalitet och att biståndshandläggarna hjälper till att förmedla kontakt. Vårdplaneringarna måste ske med rätt fokus - på även den anhöriga/e och den nya situationen som uppkommit. Nätverket i Norrtälje föreslår att en broschyr skall utarbetas och lämnas ut till anhöriga inför vårdplaneringen. Broschyren ska beskriva syftet och anhörigperspektivet belysas. Flera nätverk påpekar också vikten av att göra uppföljningar en tid efter det att patienten har skrivits ut från sjukhuset för att då kunna etablera kontakt med den anhörige.

Uppsökande hembesök utförda av anhörigsamordnare eller annan utsedd person är också ett bra sätt att hitta de anhöriga i ett tidigt skede. Uppsökande verksamhet kan både ske via pensionärs-, invandrar, intresse- och patientföreningar men även vara individuellt inriktad.

Ett sätt som föreslås är även att man efter det att man informerat den anhörige om att det finns stöd att få och att de accepterar att anhörigstödet kontaktare dem be dem att skriva på ett dokument . Dokumentet kan sedan vara ett underlag för att etablera kontakt.

Anhörigstödet måste kunna anpassas till behov och situation För att underlätta för detta kan man vid samtal med den anhörig göra en individuell stödplan tillsammans. Stödplanen för den anhörige¹ kan ge en uppfattning om hur stödet skall byggas upp kring personen. Men stödplanen kan också vara till hjälp för den anhörige att på egen hand reflektera och bli medveten om sin situation . Det kan i sin tur leda till att de efterfrågar och tar emot stöd i ett tidigare skede.

Nätverken beskriver även att det är viktigt att inte ge upp med information och visa att man finns när den anhörige är ”mogen” för att ta emot stöd.

Personal måste vara medveten om att det tar olika lång tid för människor innan de är redo att ta mot stöd och hjälp. När stöd erbjuds och den anhörige tackar nej måste de som erbjuder stödet acceptera ett nej. Man kan aldrig påtvinga någon ett stöd enbart visa på det som finns och motivera.

All omvårdnads- och sjukvårdspersonal skall ha tänket att bakom varje patient/brukare/kund finns det anhöriga. De ska fokusera på dem och vara ödmjuk inför deras val och livssituation. Då kan personalen få anhöriga att förstå att det är dem vi vill stödja genom att se den anhörige som en egen person. Oviljan att ta emot hjälp kan bygga på okunskap, sin egen integritet, att leva i en psykisk stressad situation där man inte ställer krav, men även att den man vårdar inte har insikten om anhörigvårdarens arbete

¹ Stödplaner provas av Ale kommun

För att anhöriga ska förstå sitt behov av stöd behövs adekvat information kring det som hänt vid t.ex. en stroke. Utifrån att man fått information om det förväntade händelseförloppet kan man ge *enskild* information om att man som anhörig kan behöva ta emot stöd för att orka. Under chockfasen kan den anhöriga bli handlingsförlamad. Viktigt att ge tidig och återkommande information. Så ett frö, om inte den anhörige fungerar - fungerar det inte för den sjuke. Det är viktigt att informationen hamnar ”direkt i knäet” på den anhörige eftersom man i de flesta fall inte har kraft att leta informationen själv. Att öka tryggheten runt anhörigvårdaren kan få henne eller honom att tänka på sig själv och sin egen situation och på sikt vilja ta hjälp från kommunen.

När det gäller att nå de anhöriga i ett tidigt skede skall man inte underskatta mun mot mun metoden. Informationen sprids mellan anhörigvårdarna själva och via vänner och bekanta.

Ett bra sätt att nå Anhöriga tidigt är att ha ett nära samarbete med föreningar t.ex. Strokeföreningen där både den sjuke och anhörigvårdaren möts. Personal inom vård och omsorg och föreningar kan arbeta mot samma mål – att så många anhöriga som möjligt skall få stöd i sin situation.

I Älmhult har man valt att utbilda anhöriginformatörer. Utbildningen vänder sig till alla intresseföreningar och andra som är engagerade i anhörigfrågor. Genom detta kan man nå ut till många flera och därigenom öka förståelsen för de anhöriga

Informationsbroschyrer bör finnas och vara lätt åtkomliga. De ska vara lättlästa och finnas på olika språk. Landstingets och kommunens personal skall lämna informationsbroschyren till alla anhöriga som vårdar en sjuk, äldre eller funktionshindrad person.

Vid olika informationsträffarna kan rutin vara att man alltid frågar om de anhöriga godkänner att kontakt får tas med dem vid annat tillfälle. Personliga möten, telefonkontakter viktiga för att kunna beskriva vad det handlar om. Informationen måste vara formulerad så att man känner igen sig. Anhörigvårdare kan vara ett laddat begrepp att ta sig förbi ”Jag är väl ingen anhörigvårdare, vi är ju gifta”. I Robertsfors kommun beskriver man målgruppen och stödet så här:

”I vårt samhälle finns det många människor som på olika sätt hjälper andra personer i deras vardag när de inte klarar den på egen hand.

Det kan vara maken som hjälper sin maka, sonen som hjälper sin mamma men det kan också vara grannen eller väninnan som träder in i den anhöriges ställe och antar funktionen som anhörig.

Det kan handla om allt ifrån hjälp med vardagssysslor som att få hjälp med inköp, städning, laga mat.

Men det kan också vara att man hjälper någon med den personliga omvårdnaden och ibland ständigt behöver finnas närvarande för tillsyn eller sällskap eller att man av olika

anledningar sällan får sova en hel natt Du som vårdar en anhörig/närstående i hemmet.

Du har möjlighet att få stöd i detta genom anhörigkonsulenten i Robertsfors kommun”

Hur kan marknadsföringen av anhörigstöd se ut och med vilka kan man samarbeta med när det gäller marknadsföringen.

Skriftlig information

Att utveckla någon form av skriftliga informationsmaterial ses som ett grundläggande marknadsföring. Det är bra att ha något som lätt kan spridas genom att läggas ut i olika verksamheter (t.ex. vårdcentraler) eller spridas via personal och föreningar.

En del län har utvecklat en gemensam broschyr som gäller för länet samtliga kommuner. De flesta kommuner har egna broschyrer. Ett förslag som kommit fram är att man kan ha en lite större affisch med en allmän beskrivning av anhörigstöd med fack där det ligger aktuella mer detaljerade informationsblad i som man kan plocka med sig hem. Dessa affischer kan sättas upp på olika platser i kommunen.

Hemsidor

Kommunernas hemsidor är viktiga informationsspridare. Det gäller att det är lätt att hitta informationen om anhörigstödet. Man kan även skapa chatsidor som möjliggör frågor och svar men också att etablera kontakt med andra anhöriga.

Genom att länka sidorna om anhörigstöd till de föreningar man samarbetar med, Anhörigas riksförbund och Nationellt kompetenscentrum Anhöriga kan de anhöriga snabbt få mer information och kunskap. Föreningarna, landstingen och övriga samarbetspartners kan i sin tur länka till kommunens anhörigstöd

Tidningar

Genom de lokala tidningarna kan information spridas både genom artiklar i tidningen om anhörigvårdarnas situation men också via reportage och annosner om olika aktiviteter som genomförs.

I de flesta kommuner finns även gratistidningar som delas ut till alla hushåll och som når ut till fler. Om inte tidningarna skriver artiklar eller kommer på aktiviteter kan man själv skriva och fotografera och skicka artiklar/inslag till tidningarna.

En del kommuner har även egna sidor i sina lokaltidningar där anhörigstödet kan annonsera.

Radio /TV

Reklamslingor i lokala kanaler i radio kan vara ett bra sätt att få ut information. I Gävle kommun har ett samarbete skett med P4Gävleborg skett under hösten 07 och 08 . Under cirka en halvtimme per vecka har temat varit anhörigas situation. Medarbetare från anhörigstöd och anhöriga har intervjuats och givits tillfälle att beskriva hur de anhöriga har det och vilket stöd de kan få.

Film

Det finns ett flertal kommuner som har gjort reklamfilmer för att locka anhöriga. Filmerna kan göras av de företag som har TV-reklamen i butiker. På samma sätt kan även reklam sändas i de lokala TV kanalerna. Ett tips kan vara att ta hjälp av studerande på mediautbildningar etc. Exempel se Växjö kommuns hemsida

<http://vaxjo.se/VaxjoTemplates/Public/Pages/EPiServerSearch.aspx?id=246&quicksearchquery=anh%c3%b6rigst%c3%b6d>

Övrigt

Ett förslag är att man kan skriva vykort till olika institutioner och man kan även sätta upp dem på anslagstavlor i kommunen.

Olika typer av sammankomster och aktiviteter kan anordnas i samarbete med föreningar och frivilliga organisationer fortsätter. Man kan anordna temamöten, finnas med på anhörigträffar och träffpunkter.

Marknadsföring kan också ske via informationsdagar ute i samhället, t.ex. köpcentra och liknande. Det viktigast är att man i så många sammanhang som det är möjligt syns utåt och inåt i organisationerna

Det kan finnas en "Anhörig-lots" det vill säga att man via ett telefonnummer kommer till en samordningsfunktion/anhörig-lots som hjälper en att komma till rätt instans direkt.

Med vilka kan man samarbeta med när det gäller marknadsföring?

Biståndshandläggarna fyller en viktig roll de möter många anhöriga och de kan vara den förmedlande länken i ett tidigt skede.

Att ha nära kontakt med pensionärsföreningar och andra intresseföreningar, vårdcentraler och sjukhus för information och spridning är bra ingångar i marknadsföringen. Föreningar som man kan samarbeta med behöver inte alltid vara patient och anhörigföreningar utan det kan även vara byaföreningar, idrottsföreningar etc. En viktig samverkanspartner är även de föreningar där man kan nå personer med annan kulturell bakgrund.

Marknadsföringen måste ske tidigt och i nära samråd med medmänniskor, som har egna erfarenheter och kan visa att det finns möjligheter att komma vidare även från arbetsamma situationer, när människor behöver bilder, 'förebilder' att tro på, som upplevt liknande situationer och därför kan bedöms trovärdiga, viktigt inte minst i inledande skede. Anlita ambassadörer!

Studieförbunden kan vara samarbetspartners när det gäller anhöriggrupper och föreläsningar.

Vetskapen och medvetenheten om anhöriga och deras situation ska genomsyra all verksamhet, landsting, primärvård, kommun som anhöriga kommer i kontakt med. Det viktiga att man som anhörigvårdare vet vart man vänder sig när man har frågor eller synpunkter och att man kan känna trygghet i att det fungerar bra.

Anhörigstöd ska finnas med som en naturlig del i vårdutbildningar och internutbildningar för vård och omsorgspersonal.

Den nationella marknadsföringen kan ske via radio, tv och tidningar av Nationellt kompetenscentrum och i samarbete med kommunernas anhörigstöd.

Hur ska ett samarbete ske på individplan mellan anhörigvårdaren, den som vårdas, personal och anhörigstöd. Vad kännetecknar ett gott samarbete på individnivå?

Det är viktigt att alla arbetar i samförstånd – bättre för individen och för anhörigvårdarna Positivt med uppsökande verksamheten i kommunen

Anhöriga som är på väg att lämna en närstående på ett särskilt boende har ett särskilt behov av stöd. Det får inte glömmas bort i utvecklingen av anhörigstödet.

Stödplaner /genomförandeplaner kan utarbetas för att ligga till grund för ett samarbete mellan personal och anhöriga. Att utse kontaktpersoner för anhöriga kan vara ett annat sätt.

Det är viktigt för den anhöriga med tydlig kontakt samt möjlighet till bra dialog med någon som har respekt för vårdtagare och anhörig. En god "relationship" med öppenhet och empati skapar förtroende. När tillit skapas mellan yrkeskompetenser, t ex arbetsterapeut, sjukgymnast och anhörigvårdare, när öppna dörrar finns mellan alla de inblandade runt den drabbade erbjuds samtidigt maximala möjligheter till lyckade insatser.

Anhörigvårdarens kunskaper om den närstående måste ta tillvara som just så ovärderliga som de faktiskt är i samspelet. Lika viktiga som personalens yrkeskompetenser.

Allmänna riktlinjer policys och checklistor skall utarbetas som stöd för personalen hur man ska gå till väga. Att alla i vårdkedjan vet vad som finns och att alla har ett brett perspektiv.

Ett exempel på en samarbetsmodell är utarbetad i Robertsfors där anhörigkonsulent och distriktssköterskan gör ett gemensamt hembesök till alla nyinsjuknade av demens. Arbetet med att finna samarbetsmodeller vid andra sjukdomstillstånd ska även påbörjas.

Anhörigkonsulenten kan även delta som en resurs vid hemvårdsteamens möten (biståndshandläggare, enhetschefer, distriktssköterskor och rehabiliteringspersonal)

Vad kännetecknar ett gott samarbete på individnivå?

Kännetecknen på ett gott samarbete på individnivå är att

- man arbetar mot samma mål
- man känner förtroende och tillit
- med sina respektive förutsättningar tillsammans försöker arbeta för bästa tänkbara resultat i given situation.
- personalen passar för sin uppgift att de har empati och kan lyssna,
- de anhöriga ses som en resurs och samarbetspartner.
- det är kontinuitet i kontakterna.
- det finns flexibilitet (En anhörig framförde synpunkter på att hon önskade avlastning eller hjälp med det praktiska genom t.ex. städhjälp framför "morgonhjälpen" som hemvården erbjuder).
- man tar vara och respektera varandras kunskaper
- det finns tid för reflektion
- ständigt tänka på empati och förhållningssätt.
- arbeta över "gränserna" utan prestige
- bemötandet är bra vilket innefattar respekt, lyhördhet, prestigelöshet med fokus på möjligheter.
- brukaren och den anhörige/ närstående är i centrum.

Fråga från ett lokalt nätverk

Har ni tips om utbildning/föreläsare som ni har genomfört för personal i syfte att öka kunskapen och förståelse om anhörigas situation?

Utbildningar

Sedan hösten 2007 pågår en utbildning i Kumla för baspersonal inom äldreomsorgen. Syftet med satsningen är att skapa en värdig och trygg äldreomsorg där anhöriga har en självklar och tydlig plats. Stor vikt läggs vid att från början skapa en godrelation med de anhöriga som finns runt varje brukare. Tanken är att all personal på sikt ska få gå denna utbildning.

Utgångspunkten är att skapa bästa förutsättningar för alla möten som sker inom äldreomsorgen. Det gäller möten med brukare och anhöriga. Det gäller också möten i personalgrupper och med ledning. Utbildningen omfattar en initial halvdagsföreläsning som avhandlar anhörigas situation och det professionella mötets ingredienser. Till den föreläsningen bjuds även personer in som inte ska delta i utbildningen, men som finns i organisationen eller är vårdgranne. Därefter träffas varje grupp (ca 15st) fem halvdagar under en period av 10 veckor. Efter ytterligare fyra månader träffas gruppen en halvdag för uppföljning. Arbetsledning och närståendekonsulent har deltagit vid varje tillfälle.

marie.eneman@kumla.se

Studiematerialet "Lyfta tillsammans" som Anhörigstöd i Gävle tillsammans med SV (Studieförbundet Vuxenskolan) har utvecklat kan användas i anhörigrupper och i utbildning av personal. kerstin.weivert@gavle.se

Högskolan i Kalmar har utbildning i anhörigstöd – Professionellt stöd till anhörigvårdare – 30 hp. www.hik.se

Ersta Sköndal i Stockholm har uppdragsutbildningar "Anhörigstöd i ett helhetsperspektiv" 8p och föreläsare. www.esh.se

Anhörigombudsutbildning Lerum

Från Livsleda till livslust Med denna utbildning vill man ge deltagarna större säkerhet och trygghet att tala om svåra livsfrågor, så att livsleda kan vändas i livslust.

margit.ferm@fermland.se

Tips om litteratur

Röda korsets bok att vara anhörig

Nära kära boken

Föreläsare

Gunilla Matheny, gunilla.matheny@eximus.se

Margaret Norman AB, håller kurser och föreläsningar kring "Att vara en hållbar anhörig"

www.margaretanormann.se

Film

En film om **Anhörigskap** som är gjord av anhörigsamordnaren i

Eckerö kommun, en mycket bra film, vackert filmad med kloka och livsvisa människor.